

8. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV // Законодавство України: Офіційний вебпортал Парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/ed20191018#n2265> (дата звернення: 10.08.2024).

9. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-ХІІ // Законодавство України: Офіційний вебпортал Парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 10.08.2024).

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон № 8073-Х від 07.12.1984 // Законодавство України: Офіційний вебпортал Парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 10.08.2024).

ПРОБЛЕМИ ВІДБОРУ ПРОБ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ, ВОДИ, ҐРУНТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Андрусович Олександр,

аспірант кафедри криміналістики

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

Повномасштабна агресія російської федерації проти України поклала початок екоциду – масштабному злочину проти довкілля України. Країна-агресор, завдає непоправної шкоди навколишньому природному середовищу. Спалені ліси, забруднені та отруєні важкими металами ріки, озера та ґрунти, тисячі вбитих тварин та знищених рослин, заміновані та окуповані території природно-заповідного фонду – це результат збройної російської агресії, від якої страждає довкілля України.

Так, згідно даних з офіційного ресурсу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України «Екозагроза» станом на початок серпня 2024 року всього задокументовано та зафіксовано 5498 наслідків воєнних дій та впливу на довкілля. Одним з масштабних актів екоциду є підриг дамби Каховської ГЕС вночі 6 червня 2023 року. Наслідками цього акту екоциду є: підтоплені ліси площею 63447 га; постраждалі домогосподарства – 1144 шт.; зменшення об'єму води на 14, 395 куб.км.; сума збитків завданих довкіллю 146, 4 млрд. грн.

За категоріями впливу на довкілля, то завдані збитки склали: 1) забруднення атмосферного повітря – а) внаслідок лісових пожеж та

інших насаджень – площа згорілих лісів та інших насаджень 75 938 га; викиди в атмосферне повітря –79 190 443 тонн; шкода – 565,21 млрд. грн.; б) внаслідок горіння нафти – кількість згорівших нафти, нафтопродуктів та газу 3 067 015 тонн; викиди в атмосферне повітря – 56 690 612 тонн; шкода – 138,15 млрд. грн.; в) внаслідок викидів забруднюючих речовин у повітря – маса неорганізованого викиду інших забруднюючої речовини або суміші таких речовин – 8 310 тонн; шкода – 31,94 млн. грн.; 2) забруднення земельних ресурсів – а) внаслідок засмічення земель – площа засмічених земель 19 751 351 м²; шкода – 1,12 трлн. грн.; б) внаслідок забруднення ґрунтів – площа забруднених ґрунтів 858 818 м²; шкода 16,52 – млрд. грн.; 3) забруднення водних ресурсів – а) внаслідок засмічення водних об'єктів – маса сторонніх предметів, матеріалів, відходів та/або інших речовин у водних об'єктах 37 280 704 кг.; шкода – 8,99 млрд. грн.; б) внаслідок забруднення водних об'єктів – маса забруднюючих речовин, що потрапили у водні об'єкти 2 016 тонн; шкода – 40,85 млрд. грн.; в) внаслідок забруднення морських вод – маса забруднюючих речовин, що потрапили у морські води – 66 802 кг.; шкода – 8,03 млрд. грн.; г) внаслідок самовільного забирання та/або використання води – обсяг забраної/використаної води самовільно – 20 937 563 991 м³; шкода – 26,77 млрд. грн. Окрім, завданих збитків атмосферному повітрю, земельним ресурсам, водним ресурсам, ще й значними є збитки природно-заповідного фонду (даної ПЗФ). Так, щодо ПЗФ то завдані збитки становлять: а) внаслідок забруднення ґрунтів – площа забруднених ґрунтів 10 000 м²; шкода – 489,38 млн. грн.; б) внаслідок засмічення земель – площа засмічених земель 1 076 м²; шкода – 181,84 млн. грн.; в) внаслідок лісових пожеж та насаджень – площа згорілих лісів та інших насаджень 773 га; шкода – 26,75 млрд. грн.; г) внаслідок знищення та пошкодження дерев і рослин – кількість знищених та пошкоджених дерев та рослин – 9 685 804 шт.; шкода – 506,52 млрд. грн.; г) внаслідок знищення об'єктів тваринного світу – знищено об'єктів – 74 926 шт.; шкода – 160,65 млн. грн.; д) внаслідок пошкодження рослинного світу – площа пошкодженого рослинного світу 21 051 га; шкода – 94,21 млрд. грн.; е) внаслідок побутового засмічення територій – засмічено територій 68 га; шкода – 37,88 тис. грн. Крім того, знищена техніка окупанта також наносить збитки довкіллю. Так, за станом на початок серпня знищено – 77 085 шт. техніки, що складає 1 250 720 тонн відходів та 114 016 тонн викидів в атмосферу [1].

3 наведених даних вбачається масштабність нанесеної шкоди навколишньому середовищу та наявність великої кількості такого кримінального правопорушення як екоцид. При розслідуванні екоциду завжди виникає необхідність у використанні спеціальних знань в різних

формах. Слушною, на наш погляд, є позиція О. В. Одерія, який вважає, що судова експертиза є найефективнішою формою виконання спеціальних знань під час розслідування злочинів проти довкілля за умов неухильного дотримання вимог кримінального процесуального законодавства щодо залучення експертів та проведення судово-експертних досліджень [2, с. 335]. При розслідуванні екоциду та інших кримінальних правопорушень проти довкілля найчастіше призначаються та проводяться наступні види судових експертиз: судово-медична, судово-ветеринарна, іхтіологічна, судово-хімічна, токсикологічна, радіологічна, судово-технічна, судово-технологічна, гідротехнічна, будівельно-технічна, агротехнічна, зоотехнічна, гідрометеорологічна, рибогосподарська, біологічна [3, с. 25]. Вивчення та аналіз нормативно-правових актів, що регламентують порядок призначення та проведення судових експертиз й експертної практики надає можливість стверджувати, що окрім окреслених судових експертиз призначається ще й інженерно-екологічна експертиза (10.19 – Дослідження обставин та організаційно-технічних причин і наслідків впливу техногенних джерел на об'єкти довкілля), яка встановлює обставини і факти негативного антропогенного впливу на конкретні (локальні) об'єкти навколишнього середовища, пов'язані з порушенням екологічного законодавства [4].

Для проведення цих експертиз надається значна кількість об'єктів різних категорій. Однією з них є проби атмосферного повітря, води, ґрунту відібрані в межах антропогенного забруднення навколишнього середовища. Надані на дослідження проби є ідентифікуючим об'єктом процесу ідентифікації невідомої, небезпечної речовини – забруднювача.

В сьогоденнішніх умовах ідентифікація забруднювачів та оцінка воєнного впливу на довкілля є складним завданням. Це пояснюється тим, що відсутність повноцінного фізичного доступу до територій воєнного впливу обмежує відбір проб атмосферного повітря, води, ґрунту, що репрезентують фонове та воєнно-техногенне навантаження [5, с. 4]. Окрім, цього суттєво ускладнює відбір проб і динамічність, швидкоплинність, масштабність події, що відбулася.

Одержання якісних зразків для будь якого дослідження потребує відповідних розробок алгоритмів, запропонування рекомендацій щодо їхнього відбору, і проби і цьому випадку не є виключенням. Більш того, процедури відбору різних типів проб, їх пакування і транспортування потребує чітких правил та методик. Застосування уніфікованих рекомендацій та алгоритмів з відбору проб забезпечить їх однорідність та знизить ризик помилок під час їх відбору.

Література:

1. Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України «Екозагроза» URL: <https://ecozagroza.gov.ua/>
2. Одерій О.В. Проблеми теорії та практики розслідування злочинів проти довкілля: дис. ...д-ра юрид. наук: 12.00.09/ Донецький юридичний інститут. Кривий ріг, 2015. 499 с.
3. Одерій О.В. Проблеми теорії та практики розслідування злочинів проти довкілля: автореф. дис. ...д-ра юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2015. 42 с.
4. Судова інженерно-екологічна експертиза 10.19 – Дослідження обставин та організаційно-технічних причин і наслідків впливу техногенних джерел на об'єкти довкілля. URL: <http://ndekc.lviv.ua/10.19.html>
5. Сплодитель А. О. Методичні рекомендації з відбору проб ґрунту в зонах бойових дій. Київ – Чернівці: Друк Арт, 2023. 40 с.

СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Антонюк Поліна,

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри криміналістики та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ*

Сорока Ірина,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ*

Для будь-якої галузі науки термінологічний апарат є важливим інструментарієм, через який не лише здійснюється пізнання предмету наукового вивчення, але й забезпечується можливість сприйняття результатів розвитку наукових знань іншими людьми, в тому числі шляхом адаптації термінології для перекладу на інші мови, її узгодженості з термінами суміжних галузей наук тощо.

Особливої значущості в аспекті впливу на суспільні відносини, на наше переконання, набуває термінологія юридичних наук, зокрема наук кримінально-процесуального циклу. Оскільки терміни таких галузей наукових знань у вигляді сталих дефініцій закріплюються у правових нормах, в тому числі загальнообов'язкового характеру, а також трансформуються в професійний лексикон працівників